

19.5.2021

Diaarinumero
H 270/21

Valtioneuvostolle

ESITYS LAINSÄÄDÄNTÖTOIMEEN RYHTYMISESTÄ

Suomen perustuslain 99 §:n 2 momentin mukaan korkein hallinto-oikeus voi tehdä valtioneuvostolle esityksen lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä.

Korkein hallinto-oikeus on täysistunnossaan 11.5.2021 päättänyt perustuslain 99 §:n 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa tehdä valtioneuvostolle esityksen eräiden hallintotuomioistuinten ratkaisukokoonpanoja koskevien säännösten muuttamiseksi:

Esityksen tausta

Korkein hallinto-oikeus asetti 19.11.2020 hallintotuomioistuinten sisäisen työryhmän valmistelemaan perustuslain 99 §:n 2 momentin mukaista esitystä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä hallintotuomioistuimia koskevien ratkaisukokoonpanosäännösten muuttamiseksi.

Työryhmän toimeksianto on perustunut hallintotuomioistuinten ylituomareiden tekemään aloitteeseen, jossa on tuotu esille tarve tarkastella hallinto-oikeuslain ja oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain kokoonpanosäännöksiä. Vastaavia tarpeita on tunnistettu korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Lisäksi kaikissa hallintotuomioistuimissa on jäsenten ja tuomareiden määrän kasvamisen myötä havaittu tarve uudelle, täysistuntoa suppeammalle mutta osasto- tai jaostorajat ylittävälle laajemmalle kokoonpanolle.

Ehdotukset laajennetuista kokoonpanoista

Korkein hallinto-oikeus esittää, että hallintotuomioistuihin perustetaan jaosto- tai osastorajat ylittävä mutta nykyistä täysistuntoa suppeampi uusi laajennettu kokoonpano. Kokoonpanossa käsiteltäisiin asioita, joissa on ratkaistavana laajakantoinen tai periaatteellisesti merkityksellinen oikeuskysymys tai joissa on tarve poiketa tuomioistuimen aikaisemmasta vallitsevasta oikeuskäytännöstä mainitussa kysymyksessä.

Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettuun lakiin esitetään säännöstä vahvennetusta jaostokokoonpanosta. Vahvennettuun jaostokokoonpanoon kuuluisivat presidentti, jaostojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä ne jäsenet, jotka ovat kuuluneet siihen kokoonpanoon, joka on käsitellyt asiaa ennen kuin sen käsittely on päätetty siirtää vahvennettuun jaostokokoonpanoon. Vastaavasti hallinto-oikeuslakiin ehdotetaan säännöstä vahvennetusta osastokokoonpanosta, johon kuuluisivat ylituomari, osastojen johtajat sekä asian käsittelyyn aikaisemmin osallistuneet jäsenet. Oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annettuun lakiin ehdotetaan säännöstä uudesta vahvennetusta osastokokoonpanosta, johon kuuluisivat ylituo-

mari, osastojen johtajat ja kunkin osaston kaksi virassa vanhinta tuomaria, sekä asiaa aikaisemmin käsitelleet jäsenet. Samalla vakuutusosoikeuden nykyisestä vahvennetusta istunnosta käytetty nimitys muutettaisiin koko osaston istunnoksi.

Ehdotukset suppeammista kokoonpanoista

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa valituslupa-asioissa kahden jäsenen kokoonpanon käyttömahdollisuus esitetään laajennettavaksi kaikkiin ulkomaalaislain mukaisiin asioihin sekä toimeentulotuesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaista maksua koskeviin asioihin sillä perusteella, että mainituissa asioissa valitusluvan myöntämisen edellytyksistä on säädetty suppeammin kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Muitakin vastaavia tilanteita saattaa jatkovalmistelussa tulla esiin. Lisäksi korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanosäännöksiin esitetään eräitä käsittelyn joustavuutta lisääviä muutoksia, joiden johdosta yhden jäsenen kokoonpanossa olisi mahdollista tehdä prosessuaalinen ratkaisu asian raukeamisesta tai tutkimatta jättämisestä.

Hallinto-oikeuksille esitetään mahdollisuutta ratkaista kaksijäsenisessä kokoonpanossa myös muita kuin ulkomaalaislakiin perustuvia oleskelulupa-asioita. Lisäksi hallinto-oikeuslakiin esitetään täsmennystä, jonka mukaan ns. prosessuaalinen välipäätös olisi mahdollista tehdä yhden jäsenen kokoonpanossa ilman esittelyä sekä tehdä tutkimatta jättämistä koskeva päätös ilman asiantuntijajäsentä.

Vakuutusosoikeuden osalta esitetään mahdollisuutta täydentää ratkaisukokoonpanoa tietyissä tilanteissa ylimääräisellä lääkärijäsenellä tai lainoppineella jäsenellä. Kaksijäsenisen kokoonpanon käyttöalaa esitetään lisäksi laajennettavaksi tietyin edellytyksin etuuksien takaisinperintää koskeviin muutoksenhakuasioihin. Lisäksi yhden jäsenen kokoonpanon käyttöalaa esitetään laajennettavaksi eräisiin prosessuaalisiin asioihin.

Jatkovalmistelu

Korkein hallinto-oikeus liittyy tähän esitykseen asiaa selvittäneen työryhmän mietinnön. Työryhmä on valmistelunsa aikana pyytänyt esitysluonnoksesta kommentteja hallinto-oikeuksien ja vakuutusosoikeuden ylituomareilta sekä Ahvenanmaan hallintotuomioistuimelta ja kärjäoikeudelta. Mainitut tahot ovat pitäneet ehdotuksia kannatettavina ja korostaneet tarvetta niiden nopealle eteenpäinviemiselle.

Korkein hallinto-oikeus on samalla kannalla. Muutokset olisivat omiaan tehostamaan hallintotuomioistuinten lainkäyttötoimintaa oikeusturvaa vaarantamatta. Ehdotetut jaosto- tai osastorajat ylittävät kokoonpanot olisivat tarpeen oikeuskäytännön johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

Laajempien kokoonpanouudistusten tarve

Työryhmä on esitettävien lainsäädäntömuutosten lisäksi tunnistanut erityisesti hallinto-oikeuksien osalta kiireellisen tarpeen arvioida, missä määrin nykyistä kolmen jäsenen kokoonpanon käyttöalaa olisi mahdollista supistaa ja siirtää nykyistä laajemmin kahden jäsenen kokoonpanoihin. Tätä koskevan ehdotuksen laatiminen edellyttäisi vaihtoehtoisten sääntelytapojen ja eri asiaryhmien yksityiskohtaista selvittämistä, mitä työryhmän ei ole ollut mahdollista sille asetetun määräajan ja suppean edustuksen puitteissa tehdä. Korkein hallinto-oikeus pitää kuitenkin erittäin tärkeänä, että esityksessä tunnistettujen mutta lakiehdotuksiin sisällyttämättömien lainsäädännön muutosten valmistelu käynnistettäisiin oikeusministeriössä mahdollisimman nopeasti.

Presidentti Kari Kuusiniemi

Kansliapäällikkö Emil Waris

LIITE Työryhmän mietintö